

İNTERNETİN ALIŞKANLIKLARIMIZ ÜZERİNE ETKİLERİ

Nejla POLAT*

ÖZET

Birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı olarak tanımlanan internet, insanlar için gittikçe daha fazla önem kazanmakta, yaşamımıza girerek alışkanlıklarımızı etkilemektedir. İnternetin alışkanlıklarımız üzerine etkisini ölçmek amacıyla yapılan bu çalışma bir alan araştırmadır. 2000 yılı Aralık ayında yapılan bu kesitsel araştırmanın anketi, Edirne ili Merkez İlçe'de hizmet veren 40 internet kafede toplam 450 kullanıcıyla yüz yüze görüşülerek yapılmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre, dünyada ve Türkiye'de internet kullanıcılarının sayısı hızla artmaktadır. Türkiye'de internet kullanıcılarının çoğalmasında son iki yılda sayıları hızla artan ve en ücra kasabalara kadar yayılan internet kafelerin de etkisi vardır. Çünkü internet kafeler yaş, sosyal sınıf ve mekan açısından kullanıcılara daha geniş olanak sağlamaktadır. Saatlerce ekran karşısına oturup, internetin dalgalı denizlerinde sörf yapan kafelerdeki Türk kullanıcılar interneti bilinçsiz olarak tüketmektedirler. Dünyanın her tarafındaki her çeşit bilgiye kolay, ucuz ve hızlı erişim olanağı sağlayan internette kullanıcılar daha fazla oyun, arkadaş bulma, müzik, erotizm-pornografi gibi siteleri ziyaret etmekte, saatlerini yararlı kullanamamaktadırlar. İnternet kullanıcıları interneti kullanmaya başlamadan önce edindikleri televizyon izleme, gazete ve dergi okuma, kitap okuma, ders çalışma, arkadaşlarıyla buluşup sohbet etme, ailelerine zaman ayırma gibi bazı faydalı alışkanlıklara artık daha az zaman ayırmaktadırlar. Saatlerce sanal ortamda iletişim kuran internet kullanıcıları gittikçe yüz yüze sıcak iletişimden de uzaklaşmaktadırlar. Kullanıcıların internet kullanımı radyo dinleme, sinemaya ve eğlence yerine gitme alışkanlıklarını pek fazla etkilememektedir. İnternet kullanımına ayrılan zaman arttıkça televizyon, gazete ve dergi gibi kitle iletişim araçlarına olan ilgi de azalmaktadır. Son dönemlerde üç binden fazla çalışanın işten atıldığı, birçok gazetenin kapatıldığı, tirajların düştüğü medyada yaşanan krize etki olarak diğer nedenlerin (ekonomik kriz, nitelikli işgücüne verilmeyen değer, niteliksiz yayınlar vb. gibi) yanında internete olan ilginin artması da gösterilebilir. Medyanın yayın politikasının yeniden gözden geçirmesi açısından da bu durum önemlidir.

Anahtar Sözcükler : İnternet, internetin alışkanlıklarımıza etkileri, gençlik ve internet, internet kafeler, medya ve internet.

THE EFFECTS OF INTERNET ON OUR HABITS

ABSTRACT

Internet, defined as a continuously improving widespread communication network in which a lot of computer systems are interconnected gradually gains more importance for people and effects our habits by getting into our lives. This reseach carried out with an aim of evaluating the effect of internet on our habits is a field study. The poll of this sectional research made in December 2000, was done through interviewing face to face with 450 users in 40 separate internet cafes that service in the central district of Edirne.

The number of internet users both in Turkey and in the world is increasing rapidly according to the result of this research. Internet cafes of which the numbers have been increasing rapidly since last two years and spreading out till the out-of-the-way towns have also a great effect on the increasing number of the internet users throughout Turkey. Because internet cafes has provided much more facilities to the users as far as age, social class and place is concerned. Turkish users in cafes sitting in front of the monitors for long hours and surfing in the wavy seas of the internet just waste the advantages of internet unconsciously. Turkish users in internet which provides easy, cheap and fast access to every kind of information all over the world, mostly visit game sites, chat sites, music sites and erotism-pornography sites and can not use their times efficiently. The internet users henceforward spend less time on some useful habits such as watching television, reading newspaper and magazines, reading books, studying lesson, meeting and chatting with their friends, spending time with their families, which they had acquired before they started to use the internet.

* Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi E.M.Y.O.

İnternetin Alışkanlıklarımız Üzerine Etkileri (12-22)

The internet users communicating in virtual environment for hours, are gradually getting far away from the real face to face communication. The internet use of users does not influence very much their habits of listening to the radio and going to the cinema and the place of amusements. The more time is spent on using the internet, the less interest to the mass media such as television, newspaper and magazines is felt. Increasing amount of interest in using internet may truly be considered as one of the reasons beside the others, for instance economic crisis, not appreciated labor force, unqualified publications etc., which affected the recent crisis we have recently experienced in mass media where many people have been laid off, many newspapers locked out their doors and circulation decreased. This is also important from the point of reconsideration of publication policy by mass media.

Key words : Internet, the effects of internet on our habits, youth and internet, internet cafes, media and internet.

GİRİŞ

İnternet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır (İnan 2000:9).

İlk olarak Amerikan Savunma Bakanlığı bünyesinde kurulan internetin başlangıçtaki amacı; nükleer saldırıya karşı koymak üzere bilimsel bilgi ve haber alma yöntemi olarak hizmet vermektir (Kennedy 2000:17). 1970 ve 1980'lerde Ulusal Bilim Vakfı Ağı (National Science Foundation Network 'NSFNET') gibi diğer başka ağlar da eklenerek, internet araştırma kurumları ve üniversitelerin de kullanımına açıldı. İnsanların her geçen gün gittikçe artan bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma istekleri sonucu hızla yayılma olanağı buldu.

Dünyayı sanal bir küre haline getiren internet, insana sınırsız iletişim özgürlüğü tanımakta ve bilgiye kolay, ucuz, hızlı erişim olanağı sağlamaktadır. Bu durum onu içinde bulunduğumuz enformasyon ve iletişim çağının en önemli amacı haline getirmektedir. Bu ve benzeri özelliklerinden dolayı artık internet sayesinde dünyanın en ücra köşesinde meydana gelen olayları bir tuşa basarak öğrenebiliriz. Yani oturduğumuz yerde ABD'de yapılan bilimsel keşiflerden Japonya'da yapılan teknolojiden, Avusturalya'da yapılan olimpiyatlardan, Afrika'nın kültürel yapısından, Fiji'de yapılan darbeden kısa sürede haberdar olabiliriz. Aklımıza gelen her soruya yanıt arayıp bulabiliriz. Herhangi bir ileti yada belgeyi dünyanın bir ucuna anında gönderebiliriz. Eğitimi-mizi internette tamamlayabiliriz. İstedığımız yerde alışveriş yapabilir, bankacılık işlemlerini yürütebiliriz. Kısacası bugün internet üzerinde gerçek hayatta yapabileceğimiz birçok şeyi gerçekleştirebiliriz. İsteklerimiz, hayal gücümüz ve gelişen internet teknolojisi sayesinde bu olanakları daha da artırmak mümkündür.

Fransız araştırmacı ve tarihçi Prof. Dr. François Caron tarafından 3. sanayi devrimi olarak nitelenen internet (Hürriyet 16/7/2000) yukarıda belirtilen olanaklardan dolayı birçok insan için günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de internet kullanıcıları hızla katlanarak artmaktadır. 1999 yılındaki verilere göre dünyada internet kullanıcı sayısı 300 milyon, ABD'de 100 milyon, Avrupa'da 38 milyon, Türkiye'de 1 milyon civarında; 2000 yılı sonunda dünyada tahmini internet kullanıcı sayısı 400 milyon, Türkiye'de 1.900 bin civarındadır. 2005 yıl sonu tahmini sayısı: Dünyada 1 milyar, Türkiye'de 15-20 milyon (Dünya 24/2/2000).

Bir yıl önce ağırlıklı olarak yüksek gelir grubuna dahil olan bireyler, evlerine bilgisayar alabiliyor ve interneti kullanma olanağına sahip olabiliyordu. Son bir yılda internet kafelerin yaygınlaşmasıyla birlikte kullanıcı kitlesi de büyüdü. Bu kafelerin internete erişmek isteyen herkese hitap etmesi sayesinde hem gençler hem de daha düşük gelir düzeyine sahip olan insanlar, Türk internet kullanıcıları arasına katılma olanağı buldu. Ayrıca internet kafelerin yaygınlaşmasıyla birlikte Türkiye'de internetin daha geniş alanlarda kullanılabilmesi olanağı doğdu. IBS Araştırma ve Danışmanlık Şirketi'nin Türk internet kullanıcıları hakkında, 2000 yılı başından itibaren sürdürdüğü araştırmaların sonucuna göre, 2000 yılının Haziran ayında internet kafelerdeki internet kullanıcı sayısı % 27 iken, aynı yılın Kasım ayındaki internet kafelerdeki kullanıcı sayısı hemen hemen ikiye katlanarak % 44,9'a ulaşmaktadır (Radikal 1/2/2001).

Yine IBS'nin verilerine göre 2001 yılında Türkiye'deki internet kullanıcılarının sayısı 3.600 bine çıkmıştır (Radikal 5/2/2001). Tüm bu veriler bi-

ze internet kullanıcılarının hızla arttığını göstermektedir.

Her geçen gün gelişen, yaygınlaşan hayatımıza renk katan internet, yaşamımıza girerek alışkanlıklarımızı da etkilemektedir. Önceden edinilen alışkanlıklarla farklı alanlarda harcanan zaman artık saatlerce bilgisayarın karşısına oturup interneti tıklayarak, değişik sitelerde sörf yaparak geçirilmektedir.

İnternete ayrılan zaman arttıkça yazılı-görsel-işitsel kitle iletişim araçlarına olan ilgi de azalmaktadır. Örneğin daha önce televizyon izleyerek, radyo dinleyerek gazete, dergi ve kitap okuyarak geçirilen zamanın bir kısmı artık internete ayrılmaktadır.

İletişimci Tom Murphy'ye göre, internetin insanlar üzerindeki etkisi daha geniş olacaktır ; çünkü bireysel düzeyde interaktivite olanağı tanıyan ilk gerçek zamanlı kitle iletişim aracıdır (Murphy 2000:38).

1. ARAŞTIRMANIN TASARIMI

A) ARAŞTIRMA KONUSU VE AMAÇLARI

İnternet kafelerdeki internet kullanıcıları üzerinde yapılan bu araştırma ile, kullanıcıların internete ayırdıkları zamanı, hangi alışkanlıklarından vazgeçerek kullandıkları konusuna açıklık getirilmek istenmiştir. Ayrıca internete ayrılan zamanın yazılı-görsel-işitsel kitle iletişim araçlarının kullanımına etkisi de ölçülmek istenmiştir.

Ankette önce, internet kafelerdeki internet kullanıcılarının profilini tespit etmek amacı ile kişisel sorular yöneltilmiştir. Daha sonra kullanıcıların internete ayırdıkları zamanı tesbit etmek amacı ile hangi sıklıkla internet kafeye gittikleri ve internete ne kadar zaman ayırdıkları sorulmuştur. Kullanıcıların interneti en fazla hangi amaçla kullandıklarını tespit etmek amacıyla, daha fazla hangi siteleri ziyaret ettikleri sorulmuştur.

Arkasından internet kullanıcılarının interneti kullanmaya başladıktan sonra, daha önce edindikleri hangi alışkanlıklarından vazgeçtiğini tespit etmek amacıyla; kullanıcılara televizyon izleme, radyo dinleme, gazete-dergi-kitap okuma , sinemaya gitme, arkadaşları ile buluşup sohbet etme, kahveye-eğlence yerine gitme, ailelerine zaman ayırma süresindeki değişimlerle ilgili ayrı

ayrı sorular yöneltilmiştir.

B) ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ, SAYILTILARI VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, internetin yaşamımız ve kitle iletişim araçlarının kullanımı üzerindeki etkisini ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Ayrıca, hedef kitlenin ilgisi açısından yazılı-görsel- işitsel kitle iletişim araçlarına, kendi yayın politikalarını tekrar gözden geçirme imkanı sağlamaktadır.

Kullanılan ankette yer alan soruların internet kafelerdeki kullanıcıların daha önce edindiği alışkanlıklar üzerine etkisini ortaya çıkardığı varsayılmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler, Edirne'de bulunan internet kafelerdeki internet kullanıcıları ile sınırlıdır.

C) ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE VERİLERİN TOPLANMASI

İnternetin, kullanıcıları üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma bir alan araştırmasıdır.

Araştırmada kullanılan anketteki sorular belirlenirken, IBS Araştırma ve Danışmanlık Şirketi ve Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Felsefe Bölümü Araştırma Görevlisi Ali Eskin tarafından internet kullanıcıları üzerinde yapılan araştırmalardaki sorulardan da yararlanılmıştır.

Hazırlanan anket formu deneklere uygulanmadan önce bir grup (20 kişi) internet kullanıcısı üzerinde test edilmiş ve elde edilen sonuçlara göre yeniden bir düzenlemeye gerek duyulmamıştır.

Anketi uygulayan Trakya Üniversitesi Edirne Meslek Yüksek okulu Halkla İlişkiler öğrencileri (120 öğrenci), önceden anketin içeriği ve uygulanması konusunda eğitilmişlerdir.

Bu kesitsel araştırmanın anketi, 2000 yılı aralık ayı sonunda, Edirne ili Merkez İlçe'de hizmet veren 40 internet kafede toplam 450 kullanıcıyla yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Uygulanan anket formunda üç tanesi açık uçlu olmak üzere toplam 56 soru bulunmaktadır.

Anket sonucu elde edilen veriler elle kodlanarak, SPSS programında istatistiksel çalışmaları yapılmıştır. Analiz sonuçları araştırmanın amaçlarına uygun yorumlanmıştır.

2. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, internet kafelerdeki internet kullanıcılarının bazı özelliklerine, internetin onların yaşamları ve alışkanlıkları üzerindeki etkilerine, kitle iletişim araçlarına gösterdikleri ilgiye yer verilecektir. İnternet kafelerdeki internet kullanıcılarının bazı özellikleri:

A . İnternet kullanıcılarının cinsiyet, yaş, eğitim ve gelir durumları

Edirne'de Merkez İlçe'de hizmet veren tüm internet kafeleri kapsayan bu araştırmanın sonucuna göre, internet kullanıcılarının % 64,9'u erkek, % 35,1'i kadındır. Kafelerdeki internet kullanıcılarından erkeklerin oranı, kadınlara göre daha fazladır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (İLO) 2001 yılında açıklanan raporuna göre de dünyada internet kullanıcılarının çoğunluğu erkek. Raporda, Avrupa Birliği'nde internet kullanıcılarının sadece %25'inin kadın olduğu, Latin Amerika'da %38'inin, Japonya'da %18'inin, Ortadoğu Ülkeleri'nde ise sadece % 4'ünün kadın olduğu belirtilmiştir (Cumhuriyet 1/2/2001).

Kafelerdeki internet kullanıcılarının yaş durumu ise şöyledir : Kullanıcıların % 70'i 18-23 yaş grubu arasındadır. % 12'si 12-17 yaş grubu, % 13,6'sı 24-30 yaş grubu, % 3,3'ü 34-40 yaş grubu, % 1,1'i ise 41 yaş ve üzerindedir. Araştırmanın sonucuna göre internet kullanıcılarının büyük çoğunluğunu yani % 83,6'sını 18-30 yaş grubu arasındaki gençler oluşturmaktadır. Bu konuda İntel'in Türkiye'de 1200 kişinin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmanın sonucuna göre de internet kullanıcılarının çoğunluğu yani % 38,7'si 15-29 yaş grubu arasındaki gençlerden oluşmaktadır (Globus Ekim 2000:53).

Araştırmanın sonucuna göre internet kullanıcılarının %55,6'sının eğitim durumu üniversite düzeyinde,

yinde, sadece % 10,2'si ilk ve ortaokul mezunu, % 33,3'ü ise lise ve dengi meslek okulu mezunudur. Burada genelde eğitim düzeyi yüksek kişilerin interneti kullandığı görülmektedir. İLO'nun 2001 yılında açıklanan raporuna göre de internet kullanıcılarının çoğunluğu üniversite mezunudur (Cumhuriyet 1/2/2001).

İnternet kafelerdeki kullanıcıların gelir dağılımı ise şöyledir : Kullanıcıların % 12'si 100 milyon ve altı, % 32,4'ü 101-200 milyon arası, % 27,6'sı 201-300 milyon arası, % 14,2'si 301-400 milyon arası, % 9,3'ü 401-500 milyon arası, % 3,6'sı 501-600 milyon arası, % 0,9'u 600 milyon ve üzeri bir gelire sahiptir. Araştırmanın sonucuna göre, kafelerdeki internet kullanıcılarının azımsanmayacak bir bölümü yani % 44,4'ü (200 milyon altı) düşük gelir düzeyine sahiptir. Daha önce ağırlıklı olarak evinde ve iş yerinde bilgisayarı olan, yüksek gelir grubuna dahil bireyler interneti kullanabiliyordu. Son zamanlarda internet kafelerin yaygınlaşmasıyla birlikte internete daha kolay ve ucuza erişim olanağı sayesinde, hem gençlerin hem de daha düşük gelir düzeyine sahip kişilerin internet kullanıcıları arasına katılımı sağlandı.

B . İnternet kullanıcılarının İnternet kafeye Gitme Ve İnterneti Kullanma Süresi

Araştırmada elde edilen verilere göre, internet kullanıcılarının büyük bir bölümü, yani % 47,8'i hergün internet kafeye gitmektedir. Diğer kullanıcıların % 25,6'sı birkaç günde bir, % 22,7'si haftada bir, % 4'ü ise ayda bir ya da nadir olarak internet kafeye gitmektedir. Anketin sonucuna göre her gün internet kafeye giden internet kullanıcılarının oranı daha fazladır.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi, ankete yanıt verenler içerisinde her gün internet kafeye giden 215 kullanıcının büyük bir bölümü yani % 56,7'si 1-3 saat arası interneti kullanmaktadır, kalan % 20,9'u 4-5 saat arası, % 17,7'si ise 5 saatin üzerindedir.

TABLO 1- Her gün İnternet Kafeye Giden İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanma Süresinin Dağılımı

	SAYI	%
½ SAAT	10	4,7
1-3 SAAT	122	56,7
4-5 SAAT	45	20,9
5 SAAT VE +	38	17,7
TOPLAM	215	100,0

TABLO : 2 İnternet Kullanıcılarının En Fazla Ziyaret Ettikleri Sitelerin Dağılımı

	SAYI	%
MÜZİK	60	13,3
MODA VE GÜZELLİK	10	2,2
KÜLTÜR VE SANAT	27	6,0
EROTİZM VE PORNOGRAFI	31	6,9
EĞİTİM	28	6,2
SAĞLIK	8	1,8
ARKADAŞ BULMA	88	19,6
CİNSEL SORUNLAR	22	4,9
ALIŞVERİŞ	4	0,9
AÇIK ARTIRMA	1	0,2
TEKNOLOJİ	13	2,9
BİLİM	9	2,0
PAZARLAMA	7	1,6
HABER GRUPLARI	18	4,0
ARAMA MOTORLARI	10	2,2
OYUN	111	24,7
DİĞER	3	0,7
TOPLAM	450	100,0

rinde interneti kullanmaktadır. Tüm bu veriler bize insanların zamanlarının hiç de küçümsenmeyecek bir bölümünü internete ayırdıklarını göstermektedir.

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Felsefe Bölümü Araştırma Görevlisi Ali Eskin tarafından Sivas'taki internet kafelerde gerçekleştirilen ve Haziran 2000 tarihinde açıklanan bir araştırmaya göre de, her gün internet kafeye gidenlerin % 62'sinin günün 1-3 saatini % 22'sinin günün 4-5 saatini, % 16'sının ise günün 5 saatinden fazlasını internet başında geçirdiği belirlenmiştir (Bizim Gazete 10/6/2000). Her iki araştırmanın sonuçlarında yaklaşık bir paralellik gözlenmektedir.

C . İnternet Kullanıcılarının En Fazla Ziyaret Ettiği Siteler

İnternet kafelerdeki internet kullanıcıları zamanlarının büyük bir bölümünü değişik sitelerde sörf yaparak geçirmektedirler. Kullanıcıların daha fazla hangi siteleri ziyaret ettiğini tespit etmek amacıyla, onlara " internette daha fazla hangi sitelere giriyorsunuz ?" sorusunu sorduk. Aldığımız yanıtın sonucu ayrıntılı olarak Tablo 2'de belirtilmektedir.

Kafelerde ankete yanıt veren internet kullanıcılarının en fazla ziyaret ettiği site %24,7'lik oranla oyun siteleridir. Diğer kullanıcıların da % 19,6'sı arkadaş bulma, % 13,3'ü müzik, % 6,9'u erotizm ve pornografi sitelerini ziyaret etmektedirler. Büyük bir bölümü öğrenci olan internet kullanıcılarının sadece % 6,2'si eğitim, % 6'sı kültür ve sanat, % 2'si bilim sitelerini ziyaret ettikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre internet kafelerdeki internet kullanıcılarının en fazla ziyaret ettiği dört site sırasıyla oyun, arkadaş bulma, müzik, erotizm ve pornografi siteleridir.

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Felsefe Bölümü Ar. Gör. Ali Eskin tarafından, Sivas'ta internet kafelerde yapılan bir araştırmanın sonucuna göre de internet kullanıcılarının % 24'ü oyun, % 23'ü kültür-sanat, % 20'si erotizm-pornografi sitelerini ziyaret etmekte, eğitim amaçlı sitelere girenlerin oranı ise sadece % 4'lerde kalmaktadır (Bizim Gazete 10/6/2000).

Her iki araştırmanın sonucunda kafelerdeki kullanıcıların en fazla ziyaret ettiği sitelerin oyun siteleri olduğu gözlemlenmiştir. Erotizm ve pornografi sitelerini ziyaret edenlerin sayısı da kü-

İnternetin Alışkanlıklarımız Üzerine Etkileri (12-22)

çümsenmeyecek boyuttadır.

D-İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Daha Önce Edindikleri Alışkanlıklarındaki Değişim

İnsanların internetin başında geçirdiği süre giderek artmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre daha önce kitap-gazete-dergi okuyarak, televizyon izleyerek, ailesiyle ve arkadaşlarıyla sohbet ederek, sinemaya, eğlence yerine, kahveye giderek, v.b. gibi faaliyetlerle zamanlarını değerlendiren insanlar artık, zamanlarının büyük bir bölümünü ekran karşısında interneti tıklayarak geçirmektedirler. Daha önce edindikleri yukarıda belirtilen alışkanlıklarından bir kısmına daha az zaman ayırmaktadırlar. Kullanıcıların interneti kullanmaya başladıktan sonra daha önce edindikleri alışkanlıklarındaki değişim tek tek aşağıda incelenmektedir:

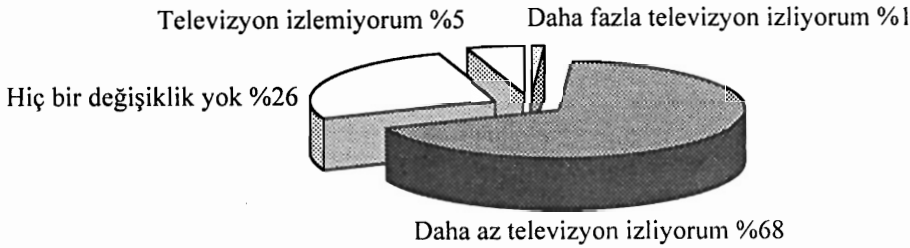
Araştırmanın sonucuna göre internet kullanıcılarının % 68'inin interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az televizyon izlediği, % 26'sında televizyon izleme alışkanlığında hiçbir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Bu konuda IBS Araştırma ve Danışmanlık Şirketi tarafından Türkiye genelinde yapılan bir araştırmanın sonucuna göre de, internet kullanmaya başladıktan sonra daha az televizyon seyrederek oldum, diyenlerin oranı daha fazla,% 43, buna katılmayanların oranı ise

% 41, bu araştırmada aradaki fark oranı daha az (Chip Eylül 2000:322). Aynı konuda ABD'de Arbitron Firması tarafından yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, yaşları 12 ile 24 arasında değişen genç kitlenin % 47'si interneti televizyona tercih ettiğini açıklamıştır. Statistical Research adlı farklı bir şirketin yaptığı başka bir araştırmanın sonuçlarına göre ise, prime-time'da interneti tercih edenlerin % 80'i temel aktivite olarak televizyonu değil, internette sörf yapmayı tercih etmektedir.

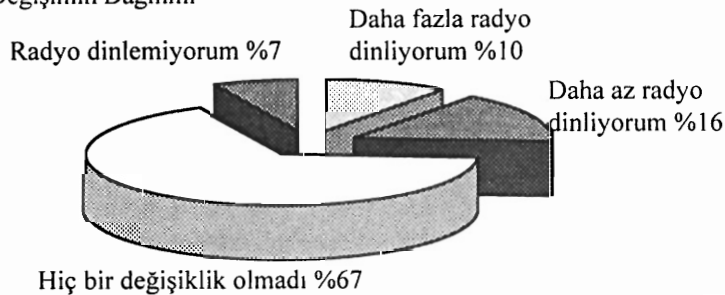
Aynı kitlenin üçte ikisi de prime-time dışındaki zaman diliminde de ilgilerinin televizyonda değil bilgisayarda olduğunu belirtmektedir (Radikal 18/2/2001). İnternet kullanıcıları konusunda yapılan bu araştırmaların sonucuna göre de interneti televizyona tercih edenlerin oranı daha fazladır. Araştırmanın sonucuna göre, kullanıcıların internet kullanımı televizyon izleme alışkanlığını olumsuz yönden etkilediği söylenebilir.

Araştırmanın sonucuna göre internet kullanıcılarının %67'si interneti kullanmaya başladıktan sonra radyo dinleme alışkanlıklarında hiçbir değişiklik olmadığını söylerken, %16'sının daha az radyo dinlediği, %10'unun ise daha fazla radyo dinlediği belirlenmiştir. Bu çalışmada internet kullanıcılarının interneti kullanmaya başladıktan sonra radyo dinleme alışkanlıkları üzerine pek fazla etki etmediği söylenebilir.

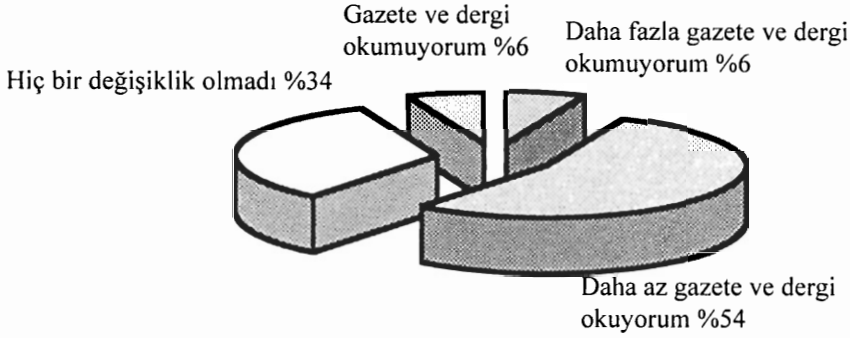
Grafik 1: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Televizyon İzleme Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

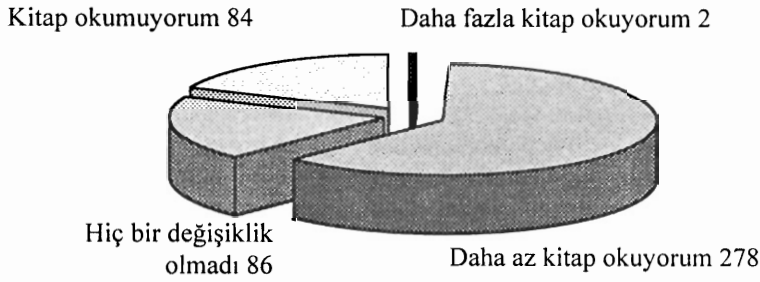
Grafik 2: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Radyo Dinleme Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

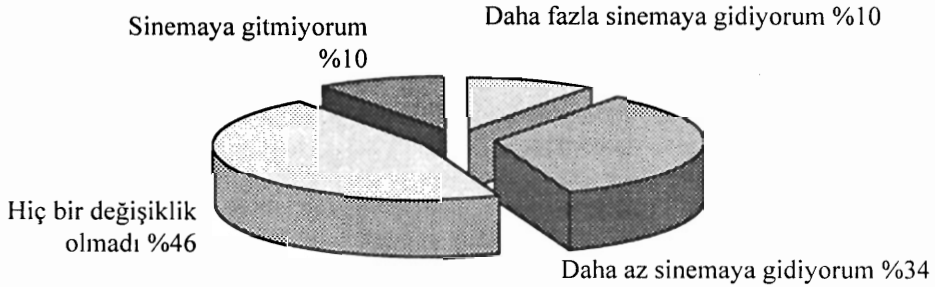
Grafik 3: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Gazete Ve Dergi Okuma Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

Grafik 4: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Kitap Okuma Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

Grafik 5: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Sinemaya Gitme Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

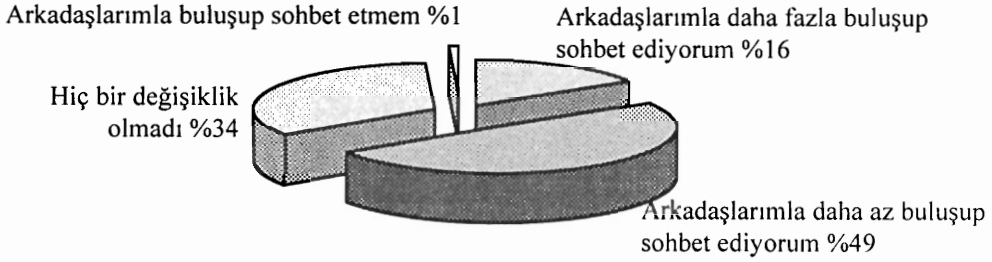

Bu araştırmada, internet kullanıcılarının % 54'ünün interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az gazete ve dergi okuduğu, % 34'nün gazete ve dergi okuma alışkanlığında bir değişiklik olmadığı saptanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, internet kullanıcılarının daha önce gazete ve dergi okumaya ayırdıkları zamanın büyük bir bölümünü artık, internet kullanmaya ayırdıkları tespit edilmiştir. Bu konuda ABD'de The Pew Araştırma Merkezi tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 1994'ten bu yana ABD'deki gazete okuyucularında %12 oranında azalma görüldüğü

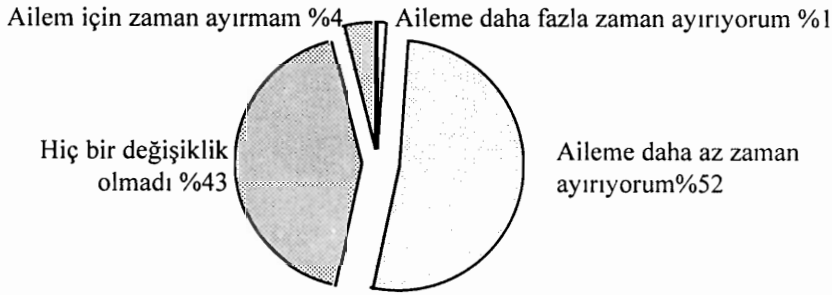
tespit edilmiş, bu azalma da uzmanlar tarafından internet kullanıcılarının artmasına bağlanmıştır (Milliyet 1/10/2000). Türkiye'de de gazete tirajlarında azalma görülmektedir. Ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerin Mayıs 1997'de 4.7 milyon olan tirajları (Türkiye 1998:412), Eylül 2000'de 4 milyona (Türkiye 2000:414), Şubat 2001'de ise yaklaşık 3.7 milyona (Basın İlan Şubat 2001) düşmüştür. Bu düşüşte diğer etkenlerin yanında internetin ve on-line gazeteciliğin de etkisi olabilir. Şimdi artık dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ulusal gazetelerin çoğu aynı za-

İnternetin Alışkanlıklarımız Üzerine Etkileri (12-22)

Grafik 6: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Arkadaşlarıyla Buluşup Sohbet Etme Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

Grafik 7: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Ailesine Ayırdığı Süredeki Değişimin Dağılımı

manda on-line gazetecilik de yapmaktadır.

Ankete cevap veren 450 internet kullanıcılarının 278'i (% 61.8) interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az kitap okuduğunu söylemiştir. Bunun yanı sıra 86 kullanıcı (% 19.1) interneti kullanmaya başladıktan sonra kitap okuma alışkanlığında hiçbir değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Araştırmanın sonucuna göre internet kullanımını insanların kitap okuma alışkanlığını olumsuz yönden etkilemektedir. Daha önce kitap okumaya ayrılan zamanın büyük bir bölümü artık internete ayrılmaktadır.

Araştırmaya göre, internet kullanıcılarının % 34'ünün interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az sinemaya gittikleri, % 46'sının sinemaya gitme alışkanlıklarında bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, internet kullanımının sinemaya gitme alışkanlığı üzerinde daha az etkisi olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya göre, internet kullanıcılarının % 49'u interneti kullanmaya başladıktan sonra arkadaşlarıyla daha az buluşup sohbet ettiğini söylemektedir, % 34'ü ise arkadaşlarıyla buluşup sohbet etmelerinde bir değişiklik olmadığını belirtmektedir. Araştırmanın sonucuna göre, internet kullanımının insanların yüz yüze iletişimi üzerin-

de olumsuz etkisi olduğu söylenebilir.

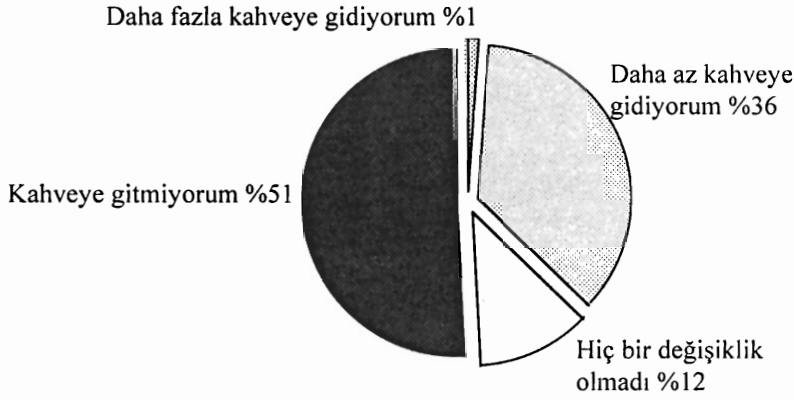
Yapılan araştırmada internet kafelerdeki internet kullanıcılarının büyük bir bölümü yani % 52'si interneti kullanmaya başladıktan sonra ailesine daha az zaman ayırdığını, % 43'ü ise ailesine ayırdığı sürede bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, saatlerce internetin başında kalan insanların ailelerini de ihmal ettikleri söylenebilir.

Araştırmanın sonucuna göre, internet kullanıcılarının çoğunluğu yani % 51'inin kahveye gitme alışkanlığı yoktur. Kahveye gitme alışkanlığı olan % 49 internet kullanıcısının da büyük bir bölümü yani % 36'sı interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az kahveye gitmektedir. Buna göre kahveye gitme alışkanlığı olan internet kullanıcılarının kahveye gitme sürelerinde büyük düşüş olduğu söylenebilir.

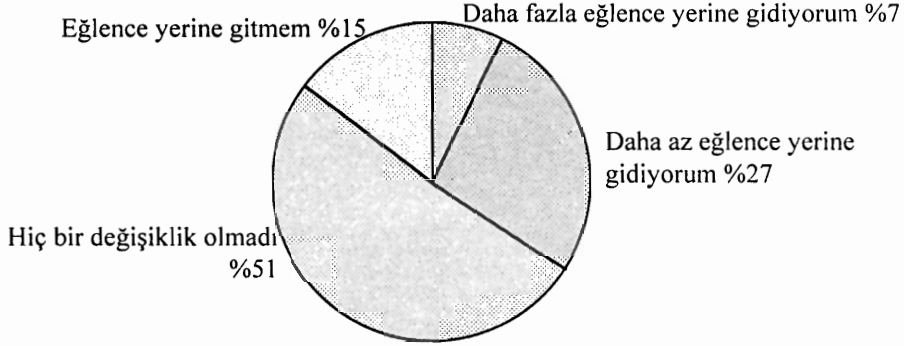
Araştırmaya göre, internet kullanıcılarının büyük çoğunluğunun yani % 51'inin interneti kullanmaya başladıktan sonra eğlence yerine gitme alışkanlığında bir değişiklik olmadığı, sadece % 27'sinin daha az eğlence yerine gittiği saptanmıştır. Bu durumda internet kullanımının insanların eğlence yerine gitmesine mani olmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 8: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Kahveye Gitme Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

Grafik 9: İnternet Kullanıcılarının İnterneti Kullanmaya Başladıktan Sonra Eğlence Yerine Gitme Alışkanlıklarındaki Değişimin Dağılımı

SONUÇ

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, internet kafelerdeki internet kullanıcılarının büyük çoğunluğu yani % 64.9'u erkek, sadece % 35.1'i kadındır. Kafelerdeki kadın internet kullanıcılarının az olması, Türkiye'de internet kafelerin hala sosyal etkinlik çerçevesinde değerlendirilmemesi ve erkek egemenliğinin buralara yansması sonucudur. % 83.6'sı 18-30 yaş grubu arasındaki gençlerden oluşmaktadır. İnternet kullanıcılarının büyük çoğunluğunun gençlerden oluşması, yeni teknolojiyi daha iyi kullanmaları, internetin onların ilgi alanlarına daha fazla hitap etmesi ve maceracılık ruhunun etkin olmasından kaynaklanmaktadır. İnterneti kullanan bu gençlerin büyük çoğunluğunu yani % 66.4'ünü öğrenciler oluşturmaktadır. Kafelerdeki internet kullanıcılarının % 51.1'i 201-500 milyon arası orta gelir düzeyine, % 44.4'ü 200 milyon altı düşük gelir düzeyine, sadece % 4.5'i yüksek gelir düzeyine sahiptir. Burada internet kafelerdeki kullanıcıların profiline bakalım olursak, büyük çoğunluğunun genç,

erkek ve orta gelir düzeyine sahip öğrencilerden oluştuğu söylenebilir. Düşük gelir düzeyine sahip internet kullanıcı sayısı da oldukça fazladır. Kafelerdeki internet kullanıcılarının daha fazla orta ve düşük gelir düzeyine sahip olmaları, bu kişilerin genelde evlerine bilgisayar alamayacak durumda olmalarına bağlanabilir.

Araştırmada elde edilen verilere göre, internet kullanıcılarının büyük bir bölümü yani % 47.8'i hergün, % 25.6'sı birkaç günde bir, % 22.7'si de haftada bir internet kafeye gitmektedir. Her gün internet kafeye giden kullanıcıların sayısı oldukça fazladır. Her gün internet kafeye giden internet kullanıcılarının çoğunluğu yani % 56.7'si günde 1-3 saatini, %38.6'sı da 4 saatten fazlasını interneti tıklayarak geçirmektedir. Gittikçe daha fazla insanın zamanlarının büyük bir bölümünü internete ayırdığı görülmektedir. İnternet kullanıcılarının en fazla ziyaret ettiği ilk dört site ise sırasıyla % 24.7'lik oranla oyun sitesi, % 19.6'yla arkadaş bulma sitesi, % 13.3'le müzik sitesi, % 6.9'la erotizm ve pornografi sitesidir. Zamanları-

nın büyük bir bölümünü internet karşısında geçiren insanların en fazla ziyaret ettiği ilk iki site, oyun sitesi ve arkadaş bulma sitesidir. İnternette en fazla oyun sitesinin ziyaret edilmesinin nedenleri olarak, internet kullanıcılarının büyük bölümünün genç olması, onların maceracılık ruhu, ekonomik sorunlar ve başarısızlıktan kaçmaları, hayattaki tatminsizlikleri gösterilebilir. Erotizm ve pornografi sitelerini ziyaret edenlerin sayısı da azımsanmayacak boyuttadır. Bu da kapalı bir toplum olmamızdan ve cinselliğin Türkiye'de henüz fizyolojik, doğal bir olgu olarak kabul görmemesinden kaynaklanabilir. Araştırmanın sonucuna göre, büyük çoğunluğu öğrenci olan internet kullanıcılarının sadece % 6.2'si eğitim, % 6'sı kültür ve sanat sitelerini ziyaret etmektedirler. Bu durumda, dünyanın her tarafındaki bilgiye kolay ve ucuz erişim imkanı sağlayan internetin, Türkiye'de doğru kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmada, internetin insanların yaşamları üzerine etki ettiği ve interneti kullanmaya başlamadan önce edindikleri bazı alışkanlıklarda değişime neden olduğu saptanmıştır. Elde edilen verilere göre, internet kullanıcılarının % 68'inin interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az televizyon izlediği, % 26'sının da televizyon izleme alışkanlığında bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Radyo dinleme alışkanlıklarında ise pek fazla bir değişiklik bulunmamıştır, kullanıcıların sadece %16'sının radyo dinleme alışkanlığında bir azalma görülmüştür. Fazla değişiklik olmamasının nedeni olarak da kullanıcının internet kullanımı sırasında bilgisayardan aynı anda radyo da dinleyebilmesi gösterilebilir. Gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına gelince, kullanıcıların büyük çoğunluğunun yani % 54'ünün daha az gazete ve dergi okuduğu, %34'ünün gazete ve dergi okuma alışkanlıklarında bir değişiklik olmadığı belirlenmiştir. İnternetin, kullanıcıların kitap okuma alışkanlıkları üzerinde de büyük etkisi olmuştur, anketi yanıtlayan 450 internet kullanıcısının 278'inin (% 61.8) interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az kitap okuduğu, 86'sının (% 19.1) ise kitap okuma alışkanlığında bir değişiklik olmadığı saptanmıştır. Kitap, gazete ve dergi okuma alışkanlığındaki azalma, az okuyan bir toplum olarak derinlemesine araştırma ve kültürel gelişmemizi olumsuz olarak etkileyebilir. İnternet kullanımı, kullanıcıların sinemaya gitme alışkanlığında pek fazla bir değişikliğe neden olmamıştır. Sadece % 34'ünün daha az sinemaya gittiği, % 46'sının ise bu konuda

bir değişiklik yaşamadığı belirlenmiştir. İnternetin insan ilişkileri üzerine etkisine gelince, internet kullanıcılarının büyük bölümünün yani % 49'unun interneti kullanmaya başladıktan sonra, daha az arkadaşlarıyla buluşup sohbet ettiği, % 34'ünde bir değişiklik olmadığı saptanmıştır. % 52'sinin ailesine daha az zaman ayırdığı, % 43'ünün ise hiçbir değişiklik yaşamadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, zamanlarının büyük bölümünü internetin başında geçiren insanların yüz yüze iletişimden uzaklaştığı görülmüştür. Araştırmanın sonucuna göre internet kullanıcılarının çoğunluğunun yani % 51'inin kahveye gitme alışkanlığı yoktur, gidenlerin de büyük bir bölümü yani % 36'sı interneti kullanmaya başladıktan sonra daha az kahveye gider olmuş, sadece % 12'sinde bir değişiklik görülmemiştir. Ülkemizde özellikle erkeklerin kahveye gitme alışkanlıkları göz önünde tutulursa, bu durumun sevindirici bir gelişme olduğu söylenebilir. İnternet kullanımının, insanların eğlence yerine gitme alışkanlığı üzerinde pek fazla etkili olmadığı, sadece % 27'sinin daha az eğlence yerine gittiği, %51'inde bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, dünyada ve Türkiye'de internet kullanıcılarının sayısı hızla artmaktadır. Türkiye'de internet kullanıcılarının çoğalmasında son iki yılda sayıları hızla artan ve en ücra kasabalara kadar yayılan internet kafelerin de etkisi vardır. Çünkü internet kafeler yaş, sosyal sınıf ve mekan açısından kullanıcılara daha geniş olanak sağlamaktadır. Saatlerce ekran karşısına oturup, internetin dalgalı denizlerinde sörf yapan kafelerdeki Türk kullanıcılar interneti bilinçsiz olarak tüketmektedirler. Dünyanın her tarafındaki her çeşit bilgiye kolay, ucuz ve hızlı erişim olanağı sağlayan internette kullanıcılar daha fazla oyun, arkadaş bulma, müzik, erotizm-pornografi gibi siteleri ziyaret etmekte, saatlerini yararlı kullanamamaktadırlar. İnternet kullanıcıları interneti kullanmaya başlamadan önce edindikleri televizyon izleme, gazete ve dergi okuma, kitap okuma, arkadaşlarıyla buluşup sohbet etme, ailelerine zaman ayırma gibi bazı faydalı alışkanlıklara artık daha az zaman ayırmaktadırlar. Saatlerce sanal ortamda iletişim kuran internet kullanıcıları gitmiş yüz yüze sıcak iletişimden de uzaklaşmaktadırlar. Kullanıcıların internet kullanımı radyo dinleme, sinemaya ve eğlence yerine gitme alışkanlıklarını pek fazla etkilememektedir. İnternet kullanımına ayrılan zaman arttıkça televizyon, gazete ve dergi gibi kitle iletişim araçlarına olan ilgi de azalmaktadır. Son dönemlerde üç binden fazla çalışanın işten atıldığı, birçok gazetenin ka-

patıldığı, tirajların düştüğü medyada yaşanan krize etki olarak diğer nedenlerin (ekonomik kriz, nitelikli işgücüne verilmeyen değer nitelsiz yayınlar vb. gibi) yanında internete olan ilginin artması da gösterilebilir. Medyanın yayın politikasının yeniden gözden geçirilmesi açısından bu durum önemlidir.

KAYNAKLAR

Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü Şubat 2001
İnan Aslan(2000) İnternet, Sistem yayıncılık, İstanbul.
İnternet : üçüncü sanayi devrimi, Hürriyet Gazetesi 16 Temmuz 2001.
İnternet fırsatları, (Ekim/2000) Globus, S. 200010.
İnternet kafe dopingi, Radikal Gazetesi, Compex 2001 Eki, 1 Şubat 2001.
İnternet mi? O ne ?, Cumhuriyet Gazetesi, 1 Şubat 2001.
İnternet patlaması, Radikal Gazetesi 5 Şubat

2001.
İnternet patlaması, Radikal Gazetesi, 5 Şubat 2001.
İnternet tutkunluğu yalnızlığa yol açıyor, Bizim Gazete 10 Haziran 2001.
İnternetin hayatımızdaki yeri, Chip, Eylül 2000.
İnternetin hayatımızdaki yeri, Milliyet Gazetesi 1 Ekim 2000.
Kennedy AJ (2000) İnternet, Şimşek Demir, (çev) Dost Kitapevi, Ankara.
Murphy T (2000) Web kuralları, İnci Berna Kalınyazgan (çev),Media Cat Yayınları, Ankara.
İnternet : üçüncü sanayi devrimi, Hürriyet Gazetesi 16 Temmuz 2001.
Rakamlarla Türkiye'de ve Dünya'da internet, İnternet Dünya Gazetesi Eki 24 Şubat 2000.
Türkiye Başbakanlık Basın - Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları (1998), İstanbul.
Türkiye Başbakanlık Basın - Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları(2000), İstanbul. ■